УДК 336.1:330.322.1

Ю. В. Негода,
к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-9714-5438

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.5.17

КОНЦЕПЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ СИСТЕМНІЙ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Yu. Nehoda,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Finance, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

CONCEPT OF PROGRAM-TARGET MANAGEMENT IMPLEMENTATION IN SYSTEM TRANSFORMATION OF THE AGRARIAN ECONOMY SECTOR

У статті розроблено та обгрунтовано концепцію програмно-цільового управління аграрним сектором економіки як методологічна основа формування механізму реалізації комплексної системи виробничо-економічного й соціального розвитку аграрної сфери економіки, що включає систему органів державного та регіонального управління, які розробляють та реалізують цільові програми; сукупність державних, регіональних й відомчих цільових програм та механізм їх реалізації; підсистеми нормативно-правового, організаційно-методичного та інформаційно-технічного забезпечення; об'єкти програмно-цільового регулювання; взаємозв'язку між програмами різного виду; міжпрограмну координацію, яка зумовлює результативність реалізації спеціалізованих цільових програм у галузях аграрного сектору. Виходячи з проведеного аналізу програмно-цільового управління аграрним сектором економіки, можна дійти загального висновку, що програмно-цільовий підхід посідає важливе місце в розвитку аграрного сектору економіки. В умовах застосування програмно-цільового методу регулювання аграрного сектору розглядається не тільки головна мета, але вся система, ієрархія супідрядних цілей і пов'язана з нею сукупність цільових завдань, на підставі яких виробляється програма дій, спрямованих на їх вирішення.

The article elaborates and substantiates the concept of programmatic and targeted management of the agricultural sector of the economy as a methodological basis for the formation of a mechanism for the implementation of a complex system of industrial, economic and social development of the agricultural sector of the economy, including the system of state and regional government bodies that develop and implement targeted programs. The set of state, regional and departmental target programs and the mechanism of their implementation, as well as subsystems of normative-legal, organizational-methodical and information-technical support are determined.

The various views and practices of program development are summarized, its main elements and, therefore, the programmatic approach to the management of the agricultural sector of the economy are highlighted. The disadvantages and advantages of the programs have been identified. The main components of the program-targeted method of development of the agricultural sector are characterized and the main components and tasks are highlighted.

The experience of application of software-targeted methods of agro-production management was analyzed, which made it possible to identify a number of features and problems of theoretical, methodological, normative and implementation character that arise in their implementation.

Based on the analysis of the programmatic and targeted management of the agrarian sector of the economy, it can be concluded that the programmatic and targeted approach occupies an important place in the development of the agrarian sector of the economy. The essence of the programmatic planning of the agricultural sector is to select the main goals of social, economic and scientific and technical development of the industry, to develop interconnected measures to achieve them in a timely manner with a balanced provision of resources and efficient development of production. In the application of the programmatic method of regulation of the agrarian sector, not only the main goal is considered, but the whole system, the hierarchy of subordinate goals and the set of objectives connected with it, based on which the program of actions aimed at solving them is developed.

Ключові слова: аграрний сектор, концепція, механізм, програмно-цільове управління, трансформація.

Key words: agrarian sector, concept, mechanism, program-target management, transformation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Трансформаційні процеси в національній економіці, зокрема в аграрному секторі, тривають понад 20 років, проте досить повно реалізувати наявний потенціал і досягти стійкого розвитку поки що не вдалося. За останні роки політика держави стосовно аграрного сектору набуває більш позитивного характеру, ніж на початку радикальних реформ. Адже, як відмічалося, аграрний сектор є одним з основних пріоритетів соціально-економічної політики Уряду країни.

Через визнання неефективними державно-бюрократичної, більше відомої під назвою, командно-адміністративної, та ліберально-ринкової, або також відомої як "модель вашингтонського консенсусу" моделей організації національного аграрного сектору вже в 2000-х роках розпочався пошук нової моделі, з якісними новими механізмами й інструментами. Узагальнюючи різні теоретичні розробки, а також практичні напрацювання виходу з кризи національних галузей і господарств було зроблено вибір на користь програмної моделі, її механізму й інструментів.

У нових економічних умовах важливість такого елемента управління, як формування та реалізація державних цільових програм відчутно зростає. Успішний розвиток аграрного сектору економіки неможливий без реалізації конкретних програм, спрямованих на поліпшення фінансово-господарської діяльності підприємств в агропромисловому секторі економіки. В основі програмно-цільового планування лежить орієнтація на досягнення поставлених цілей. На перше місце ставиться управління елементами програми, програмними діями.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження теоретичних основ та практичних питань концепції реалізації програмно-цільового управління за системної трансформації аграрного сектору економіки розглядалися вітчизняними вченими-економістами Васильєвою Л.М., Дібровою А.Д., Жаліло Я.А., Крупкою М.І., Могильним О.М., Шлафман Н.А. та ін. У наукових працях науковців розглянуто різні аспекти даного питання, але потребує подальшого дослідження концепція програмно-цільового управління аграрним сектором економіки, а саме як методологічна основа формування механізму реалізації комплексної системи виробничо-економічного й соціального розвитку аграрної сфери економіки.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є розробка та обґрунтування концепції програмно-цільового управління аграрним сектором економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Світовий досвід функціонування аграрного сектору свідчить, що програмно-цільове планування — один із найбільш ефективних методів здійснення соціальної та економічної політики розвитку країни й окремих її регіонів. Його призначенням є вирішення проблем аграрного виробництва, що виникають під час реалізації великомасштабних національних, міжгалузевих і міжрегіональних цілей з суворо визначеними термінами.

Основні теоретичні та методологічні принципи програмного підходу були закладені в період розробки й реалізації перших радянських програм. Ці теоретичні та методологічні постулати стали базою при розробленні програм і планів п'ятирічного розвитку народного господарства в різних аспектах й на різних рівнях (народногосподарському, територіальному).

На думку Шлафмана Н.А., "для підвищення ефективності державного управління розвитком підприємницького сектору необхідно відновити систему науково обгрунтованого планування розвитку економічних процесів, адже протягом декількох десятиліть теорія планування і прогнозування бурхливо розвивалася, внаслідок чого виникли різні способи і методи: специфічні або універсальні, до останніх відноситься і методологія програмно-цільового планування, як одна з найточніших і надійніших, зазначимо, що вона широко застосовувалась у СРСР, та й сьогодні широко застосовується у промислово розвинутих країнах на всіх рівнях планування та управління" [9].

За останні двадцять років в аграрному секторі на різних рівнях розроблялися стратегії, концепції та державні програми, спрямовані на розвиток агропромислового комплексу України. Однак практика показала низьку ефективність багатьох програм, з низки причин, серед яких слід назвати, по-перше, відсутність адекватного інструментарію (на регіональному рівні програми, пов'язані з розвитком аграрного сектору, механічно запозичували технологію розробки програмного підходу з інших галузей). Відповідно практика постала з першою суперечністю: хороші програми не могли бути реалізовані. За даними експертів ефективність реалізації становила не більше 40%. Причина — відсутність відповідного механізму реалізації програми через неврахування особливостей галузі, для якої вони розроблялися.

По-друге, теорія і практика зіткнулися з проблемами критерію відбору програм та оцінки їх ефективності (ще на стадії розробок), застосовності програмного методу для галузевого та територіального рівнів, фінансування, а також кадрового та ресурсного забезпечення.

По-третє, чітко не визначено горизонти використання програмного підходу та програм. Іншими словами, як діяти після того, як буде реалізована програма та програмний шлях буде завершений: розробляти нову програму або ж відмовитися від програмного підходу. Ці та інші питання потребують нових теоретико-методологічних розробок у сфері програмного мето-

ду управління аграрним сектором і, головне, звернення до витоків програмного методу.

Цільові комплексні програми національного, регіонального та субрегіонального рівнів дозволяють окреслити шляхом розвитку в посткризовий, але головним чином виводити з кризи пріоритетні галузі, підгалузі й окремі території як за рахунок акумулювання обмежених ресурсів, так і рахунок залучення додаткових інвестицій та ресурсів. Водночас програмні продукти, як найважливіші інструменти державного регулювання та управління, потребують спеціальної адміністративно-організаційної структури управління [4]. Не менш важливою умовою є формування відповідного господарського механізму, рівень професіоналізму розробників, а також контроль за їх виконанням.

Програмне управління втілює системний підхід в управлінні національною економікою, окремими галузями і територіями. Поняття "програмне керування", "програмний продукт" досить широко трактуються у фаховій літературі та по-різному ідентифікуються. Їх розглядають і як метод, і як комплексний підхід у разі вирішення масштабних національних завдань.

Програмне управління ґрунтується на логіці, в якій вихідним пунктом прийняття управлінського рішення, є усвідомлення і встановлення цілей, на які орієнтується суб'єкт управління. Тому основу програмного управління становить розробка так званих цільових установок. Йдеться про систему цілей, тобто програмний підхід враховує не тільки головну мету, а й всю систему підпорядкованих цілей, які впливають із сукупності цільових завдань. Ці цілі покладаються в основу програми дій, спрямованих на вирішення завдань.

Ключовим елементом у програмному підході виступає поняття "програма". Наявність програми й похідних від неї термінів і понять означає, що управління здійснюється за схемою "цілі — заходи — засоби". У цій схемі мета є визначальним елементом. Вона, як правило, диференціюється на безліч цілей або підцілей, які покладаються в основу напрямів і визначення конкретних заходів щодо досягнення цілей. У розглянутій схемі заходи пов'язуються з витратами і формально представляють ієрархізовану систему [2]. Співвідношення цілей, заходів і ресурсів передбачає отримання певного результату. Причому не тільки у вигляді матеріального продукту, але також і витрат часу, тобто термінів досягнення цілей та виконання

Рис. 1. Компоненти програмно-цільового методу розвитку аграрного сектору

Джерело: узагальнено автором.

завдань. Це означає, що в програмному управлінні простежується єдність цілей, заходів, ресурсів і результатів. На наше переконання, це і є головною ознакою програмного управління.

Узагальнюючи різні погляди, а також практику розробки програм, можна виділити основні елементи програми, а отже, програмного підходу до управління:

- визначення/розробка проблеми;
- оцінювання її значущості в розвитку національної економіки, галузі;
- формулювання головної мети, визначення її місця в загальній системі цілей національної економіки;
- формулювання системи цілей та основних задач;
- визначення цільових показників і критеріїв, які розкривають реалізацію програми;
- обґрунтування напрямів досягнення обраних цілей, вироблення комплексу програмних заходів;
- визначення термінів, а також необхідних для цього виконання поставлених завдань;
- оцінювання ефективності та наслідків реалізації програми;

— розроблення організаційно-адміністративного та господарського механізму реалізації програми.

Програмно-цільове регулювання аграрного сектору здійснюється з дотриманням конкретних принципів, як зазначає Жаліло Я.А.: "жорстка орієнтація програми на досягнення бажаного результату; оформлення програмою комплексу впорядкованих і взаємопов'язаних видів діяльності та дотримання субординації програм (як елементів програм більш високого рівня); єдине управління реалізацією програм; організація управління реалізацією програми (створення спеціального органу, перерозподіл повноважень існуючих органів державного управління, створення координаційних форм управління); виділення під програми необхідних трудових, матеріальних, фінансових та інших ресурсів" [3].

Аналіз практики 90-х — початку 2000-х років розробки та реалізації державних цільових програм виявив відчутні недоліки. Передусім це низька ефективність реалізації цих державних документів. Багато експертів вказують на сорокавідсотковий граничний рівень

Рис. 2. Завдання програмно-цільового підходу

Джерело: узагальнено автором.

ефективності реалізації програм [5]. По-друге, вузькогалузевий характер програм, за якого визначалися вузькі галузеві й навіть окремих підприємств цілі та завдання. По-третє, низька фінансова забезпеченість програм (лише на папері). Реальна частка фінансування програм не перевищувала 70%. По-четверте, неузгодженість програм як за часом та виконавцями, так і за секторами національної економіки. По-п'яте, низький ареал охоплення програмами. Часто програми обмежувалися кількома регіонами країни. Але головним недоліком слід вважати відсутність ресурсної забезпеченості. Усі перелічені неузгодженості в програмах вказаного періоду певним чином дискредитували ідею програмно-цільового підходу, сутність якого полягала в концентрації ресурсів на найбільш пріоритетних напрямках та досягненні результатів у визначені терміни.

Програмно-цільовий підхід до управління відтворювальним процесом в аграрному секторі розглядається як завершений у часі та просторі комплекс економічних, організаційно-технологічних, інноваційних та інших заходів щодо реалізації цілей і завдань конкретних програм розвитку аграрної сфери.

Сутність програмно-цільового планування аграрного сектору полягає у відборі основних цілей соціального, економічного та науково-технічного розвитку галузі, розробці взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення в намічені терміни при збалансованому забезпеченні ресурсами та ефективному розвитку виробництва. Основні компоненти програмно-цільового методу розвитку аграрного сектору відображено на рисунку 1.

Розглянувши основні компоненти програмно-цільового методу, виділимо завдання, які можуть вирішуватися з його допомогою (рис. 2).

У умовах застосування програмно-цільового регулювання аграрного сектору розглядається не тільки головна мета, але і вся система, ієрархія супідрядних цілей та пов'язана з нею сукупність цільових завдань, на основі якої виробляється програма дій, спрямованих на вирішення цих завдань.

Програмно-цільовий метод регулювання "активний": він дозволяє не тільки спостерігати ситуацію, а й впливати на її наслідки, що відрізняє його з-поміж багатьох інших методів [8]. Особливістю його є також спосіб впливу на плановану систему. На перше місце ставиться не система як така, її складові елементи та сформована організаційна структура, а управління елементами програми, програмними діями.

Отже, особливістю програмно-цільового методу регулювання аграрного сектору полягає у відборі пріоритетних цілей економічного, соціального, науково-технічного розвитку, розробленні взаємопов'язаних заходів щодо їх досягнення в задані терміни з максимальною ефективністю за необхідного забезпечення ресурсами. Метод передбачає розробку програм з урахуванням стратегічних цілей, визначення шляхів, засобів і організаційних заходів щодо їх досягненню.

Програмно-цільове регулювання аграрного сектору здійснюється з дотриманням конкретних принципів, тобто правил формування, обґрунтування та організації розробки планових документів. Основні з них такі: науковість, соціальна спрямованість, підвищення ефективності виробництва, пропорційність і збалансованість, пріоритетність, узгодження коротко-, середньо- та довгострокових цілей [7].

Пріоритет суспільного розвитку повинен бути панівним під час складання планів. У зв'язку з тим, що в державі завжди є обмеженість у будь-яких ресурсах (трудових, матеріальних, природних тощо), уряд повинен визначати такі напрями в розвитку країни, які постають першочерговими для суспільства в конкретний період [6].

У нинішніх умовах для програмно-цільового методу характерно те, що він забезпечує реалізацію одночасно двох типів інтеграції: просторової, коли потрібно об'єднати зусилля суб'єктів, та тимчасової, коли потрібно забезпечити чітку послідовність та єдність різних етапів (стадій) загального процесу руху до кінцевої мети, визначеної програмою. Цей метод регулювання аграрного сектору передбачає певну документальну базу, більш конкретними плановими документами якими є комплексні цільові програми [9].

Вчена Васильєва Л.М. відмічає, що програмно-цільовий підхід до державного управління і регулювання аграрним сектором ґрунтується, з одного боку, на поєднанні директивності й обов'язковості виконання, з іншого самостійності. Водночас програми макроекономічного характеру регулюють найважливіші пропорції розвитку галузі та економіки сільськогосподарства і стосуються безпосередньо сільськогосподарських товаровиробників [1].

Головними перевагами програмно-цільового методу є гнучкість та мобільність. У межах загальної системи перспективного й поточного прогнозування стосовно до конкретних умов геополітичного та економічного становища держави, темпів роздержавлення і приватизації

Рис. 3. Структурні складові реалізації програмно-цільового управління при системній трансформації аграрного сектору економіки

Джерело: розроблено автором.

він дає змогу як на стадії розробки, так і на стадії реалізації державних програм враховувати природно-кліматичні, соціально-демографічні, економічні, ресурсні та інші особливості територій, їх спеціалізацію в національному та міжнародному поділі праці; розвиток міжрегіональних і регіональних інфраструктурних систем (транспорту, зв'язку, ринкових інститутів), міжрегіональних економічних зв'язків, забезпечуючи й стимулюючи регіональні структурні зрушення; зміну відносин власності й інші чинники.

Аналіз іноземного й вітчизняного досвіду застосування програмно-цільових методів управління агровиробництвом дав можливість виділити ряд особливостей і проблем теоретичного, методологічного, нормативного та реалізаційного характеру, що виникають при їх здійсненні.

1. У теоретичному плані необхідна відмова від сформованої за радянських часів методології та опрацювання нової, з урахуванням до умов ринку, орієнтацією на реальне виконання поставлених завдань, соціально-економічну та

бюджетну ефективність розроблюваних заходів.

2. Під час вибору мети програми повинні конкретизуватися національні пріоритети розвитку, система показників і завдань. Необхідною умовою є проведення наукового аналізу. Формування системи управління програмою варто здійснювати не за принципом "як повинно бути", а за принципом "що можна зробити при наявному виробничо-ресурсному потенціалі та фінансово-кредитному забезпеченні".

3. Під час реалізації цільового підходу формування програм з вирішення окремих проблем має координуватися, щоб уникнути дублювання й розпорошення коштів. Доцільно охопити проблеми комплексної регіональної програми або об'єднати дрібні програми з метою забезпечення їх прозорості, економії бюджетних коштів для керованості ними підвищення відповідальності виконавців і контролю.

4. Комплексна програма повинна передбачати поетапне об'єднання окремих взаємопов'язаних елементів виробництва в єдине ціле та розробку показників та заходів комплексної системи. Системність програм повинна припускати точне визначення функцій для кожного з використовуваних методів у вирішенні завдань на різних рівнях управління та етапах розробки програм. Під час переходу від вищих рівнів планування до нижчих (від стратегічного до тактичного управління) методи повинні бути точнішими, адже на нижчих рівнях зменшується ступінь невизначеності, підвищується достовірність інформації та можливе врахування усіх проявів соціальних та економічних явищ.

5. У методах відбору й оцінки предметів програмних розробок для регіону неприпустимо застосування спрощеного усередненого підходу, тому що кризова ситуація для однієї території може не виявитися такою для іншої. Нехтування цією вимогою веде тільки до копіювання програм регіонів і неефективного використання ресурсів.

6. Значна кількість програм і їх надлишкові завдання створюють труднощі під час встановлення критеріїв відбору й оцінювання проблем, ситуацій та об'єктів. Оціночні показники вимагають чіткого формулювання для виявлення значущості та пріоритетності проблем, вони найменш формалізовані, параметри їх визначаються експертно-аналітичним шляхом, а рішення приймаються на основі досвіду та можливостей, що вимагає подальшої методичної роботи щодо вдосконалення цих показників.

7. Необхідна наявність кількох варіантів (не менше двох) щодо заходів програми залежно від обсягу реальних фінансових ресурсів у державному (регіональному) бюджеті (за песимістичного, оптимістичного та реального наповнення бюджету). Прийняття оптимального варіанта веде до неефективного витрачання бюджетних коштів.

8. Необхідно передбачати процедури узгодження інтересів країни, регіону в процесі державного прогнозування та програмування; враховувати специфічні особливості вирішення великих регіональних проблем; опрацьовувати питання синхронізації економічного розвитку суміжних регіонів, поглиблення процесів економічної інтеграції, зближення рівнів розвитку регіонів у межах економічного району або групи регіонів.

9. Слід враховувати можливі територіальні масштаби вирішення проблеми в межах групи великих економічних регіонів; керувати роботою щодо методичного забезпечення та координації діяльності з розробки та реалізації міжрегіональних програм.

10. Необхідно ліквідувати адміністративний відтінок формування та фінансування системи цільових програм, розпорошення фінансування за програмами, від чого затягується в часі виконання заходів. Слід вносити зміни в методику ресурсної забезпеченості програм не за принципом бажаності, а за принципом обов'язковості залучення ресурсів зацікавлених осіб, їх стимулювання, координації та узгодженості за термінами надходження фінансових ресурсів.

11. Доцільно уніфікувати показники моніторингу державних, регіональних програм для спрощення, порівнянності та доступності його результатів і використання на різних рівнях. Активно залучати до розгляду результатів соціологічних досліджень та методи експертних оцінок, які широко застосовуються за кордоном.

12. Визначати відповідальність усіх учасників програм і на всіх рівнях, що вимагає нормативного та методичного доопрацювання державної (регіональної) бази програмно-цільових методів.

Таким чином, наявний комплекс проблем реалізації програмно-цільового підходу на рівні регіону вимагає ретельної розробки і впровадження системи заходів щодо їх розв'язання на всіх напрямках управління.

Наші дослідження дозволили виділити порядок з прямими непрямі умови, необхідні для успішної реалізації програмно-цільового управління аграрним сектором економіки (рис. 3). Такими умовами названо: створення правового (розвиток інституту приватної власності), економічного (рівень активізації економічного середовища в

країні (регіони) і науково-освітнього (рівень активності й ефективності науково-дослідної, консультативної роботи), клімату в країні (регіони).

ВИСНОВКИ

На основі вищевикладеного можна відзначити, що програмно-цільовий підхід посідає важливе місце в розвитку аграрного сектору економіки. В умовах застосування програмно-цільового методу регулювання аграрного сектору розглядається не тільки головна мета, але вся система, ієрархія супідрядних цілей і пов'язана з нею сукупність цільових завдань, на підставі яких виробляється програма дій, спрямованих на їх вирішення.

Література:

1. Васильєва Л.М. Інституціональні основи розвитку аграрного сектору економіки. Університетські наукові записки. 2011. № 40. С. 97—101.
2. Діброва А.Д. Удосконалення державного регулювання сільськогосподарського виробництва в Україні. Економіка АПК. 2009. № 7. С. 44—48.
3. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: НІСД, 2003. 368 с.
4. Зілгалова О.А. Особливості розвитку трансформаційних економік. Науковий вісник НЛТУ України. 2008. Вип. 18. № 9. С. 48—53.
5. Карасик Ю. Ефективність програм держпідтримки не можна оцінювати за кількістю використаних коштів. URL: https://censor.net.ua/news/3089804/effektivnost_programm_gospodderjki_nelzya_otseivat_po_kolichestvu_ispolzovannyh_sredstv_eksministr
6. Крупка М. Програмно-цільовий метод бюджетування в Україні. Вісник Львів. ун-ту. Економіка. 2009. Вип. 41. С. 16—34.
7. Могилий О.М. Державне регулювання аграрного виробництва в період трансформації економіки. Київ: ІАЕ УААН, 2002. 430 с.
8. Наумов С.В. Институциональная организация экономики и методологические подходы к ее исследованию. Экономический вестник Ростовского государственного университета. 2003. Т. 1. № 2. С. 30—32.
9. Шлафман Н.Л. Методичні засади формування регіональних програм підтримки підприємництва. Вісник економічної науки України. 2010. № 2. С. 171—177.

References:

1. Vasileva, L.M. (2011), "Institutional bases of development of agrarian sector of economy", *Universytets'ki naukovy zapysky*, vol. 40, pp. 97—101.

2. Dibrova, A.D. (2009), "Improvement of state regulation of agricultural production in Ukraine", *APK Economy*, vol. 7, pp. 44—48.

3. Zhalilo, Ya. A. (2003), *Ekonomichna stratehiia derzhavy: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia* [Economic strategy of the state: theory, methodology, practice: monograph], NISE, Kyiv, Ukraine.

4. Zilgalova, O.A. (2008), "Features of development of transformation economies", *Scientific Naukovy visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 18, no. 9, pp. 48—53.

5. Karasik, Y. (2018), "The effectiveness of government support programs cannot be assessed by the amount of funds used", available at: https://censor.net.ua/news/3089804/effektivnost_programm_gospodderjki_nelzya_otseivat_po_kolichestvu_ispolzovannyh_sredstv_eksministr (Accessed 14 January 2020).

6. Krupka, M. (2009), "Program-target budgeting method in Ukraine", *Visnyk L'viv. un-tu. Ekonomika*, vol. 41, pp. 16—34.

7. Mohylny, O. M. (2002), *Derzhavne rehulivannia ahrarnoho vyrobnytstva v period transformatsii ekonomiky* [State regulation of agricultural production in the period of economic transformation], UAE UAAS, Kyiv, Ukraine.

8. Naumov, S. V. (2003), "Institutional organization of economics and methodological approaches to its research", *Ekonomychesky vestnyk Rostovskoho hosudarstvennoho unyversyteta*, vol. 1, no. 2, pp. 30—32.

9. Shlafman, N. L. (2010), "Methodical bases of formation of regional programs of support of business", *Bulletin of economic science of Ukraine*, vol. 2, pp. 171—177.

Стаття надійшла до редакції 09.03.2020 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвиток

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73